

Justeret ansøgning af 28/7-2015 til Promillefonden om tilskud til forskning, hovedsageligt omkring en økonomisk sammenligning af landbrugets rammevilkår i en række med Danmark sammenlignelige lande.

Årsag til justeringen er sygdom på CBS og deraf følgende ændring af institut på CBS i henhold til Projektleders brev af 30/6-2015 og Fondens bekræftelse af 22/7-2015.

A. Projektejer/ansøger

Landsforeningen for Bæredygtigt Landbrug, Ledreborg Alle 130 C, 4000 Roskilde, Tel 31528805) info@baeredygtigtlandbrug.dk, CVR # 32708218 v/formand Flemming Fuglede Jørgensen.

B. Beskrivelse af ansøger

Bæredygtigt Landbrug (BL) er en forening med ca. 4.200 medlemmer pr. 30.6.2015 ud af Danmarks ca. 12.000 heltidslandbrug, dækkende ca. 55% af disses arealer. Medlemmerne driver primært konventionelt landbrug, flest med enten planteavl, malkekvæg eller svinehold eller flere af produktionsgrenene. BL blev stiftet i 2010 med det formål at fokusere på forøgelse af indtjeningen blandt landbrugene i Danmark. Foreningen har en bestyrelse på syv erfarne landmænd med stor produktion. Foreningen har en stab på seks kompetente personer indenfor landbrugsfaglige områder og landbrugsjura med fokus på Grøn vækst og vandmiljølovgivningen.

C. Ansøgers pengeinstitut

Bæredygtigt Landbrugs bankforbindelse er Danske Bank, kontonummer 3956-0011587585.

Den udførende eksterne partner, Copenhagen Business School ved Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (CBS/PEØ) vil og skal disponere og anvise indenfor budgetrammen, herunder brugen af og aflønningen til eksterne partnere og eksperter. Dette sker for at sikre, at der er fuldstændig uafhængighed og selvstændig dispositionsmulighed indenfor budgetrammen for den udførende partner, hvorfor resultatet af partnerens undersøgelser i endnu højere grad kan siges at være neutralt og uafhængigt af projektjers evt. politiske ønsker.

D. Ansøgers revisor

Opfølgning på mål og succeskriterier for projektet samt revision af anvendte penge fra Promillefonden vil blive udført af Bæredygtigt Landbrugs revisor, PriceWaterhouseCooper.

E. Dato og underskrift

Dato: 24. august 2014 / og fornyet underskrift 30.07.2015

Navn: Flemming Fuglede Jørgensen

Titel: Formand for Bæredygtigt Landbrug

Underskrift

Projekt navn:

Konkurrentanalyse af rammevilkår for dansk landbrug i forhold til vilkår for Nordeuropæiske sammenlignelige konkurrenter på Fødevarerområdet. Forskningsdelen udføres af Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ) fra Copenhagen Business School (CBS).

1. Om Projektet**1.1 Formålet med konkurrentanalysen**

Forskningen skal frembringe en analyse af Landbrugets konkurrencesituation i forhold til konkurrenterne i EU med lignende klimatiske forhold og produktionsformer, mere specifikt vil der i EU blive sammenlignet med Tyskland, Polen, Holland, England og Sverige og med udvalgte rammevilkår i New Zealand. Analysen vil blive udført under respekt af regler i EU for fødevarer sikkerhed og vandmiljø.

1.2 Hjemmel i henhold til aktivitetsbekendtgørelsen

Projektet opfylder Landbrugsstøtteleven med aktivitetsbekendtgørelsen § 2, stk. 1 nr. 4a , formidling af videnskabelige oplysninger.

1.3 Projektets formål, indhold og metode.

Projektet vil med forskningsmæssigt tilgang analysere den indtjeningsmæssige konsekvens af de sidste 10-15 års væsentligste danske reguleringer af plante- og husdyrproduktion i forhold til vore konkurrenter samt den afledte effekt, som det har for antal arbejdspladser i fødevarer sektoren. Med konkurrenter tænkes især på Tyskland, Polen, Holland, England og Sverige, der har de samme EU miljømæssige hensyn at indordne sig efter, som Danmark har.

Vi vil analysere konsekvenser for landbruget mht. produktion, rentabilitet og dansk konkurrenceevne på områderne: 1) Skatter og afgifter, 2) Vandmiljølove med gødningskvoter, 3) Konsekvens af lukning af slagterier og udflagning af arbejdspladser gennem faldende antal slagtede svin i Danmark samtidig med stigende eksport af smågrise og 4) Statslig omfordeling af landbrugets EU-tilskud til at fremme økologisk landbrug og landdistrikter.

Fokus for projektet er således at belyse, hvad rammevilkårene inden for disse områder betyder for produktionen og rentabiliteten inden for dansk landbrug og konsekvenser for landbrugets indtjening sammenlignet med disse lande.

Projektets metode vil være at tage udgangspunkt i danske typiske og gennemsnitlige landbrug for hvert driftsområde og så vurdere de driftsøkonomiske indvirkninger, som de væsentligste dyrknings- og driftsbegrænsninger har haft på disse arketyper af landbrug, med udgangspunkt i driftsvilkår i Danmark omkring år 1998 og senest muligt på 2015. Og for en så aktuel sammenligning som mulig at gennemgå de dyrknings- og driftsbegrænsninger, som sammenligningslandene har indført pr. senest relevante dato, for som konklusion at opstille et så aktuelt billede af forskellene målt i driftsresultater ved at drive sammenlignelige landbrug i forskellige lande.

1.4 Projektets produktionsform

Projektet er forskningsledet og forskningsbaseret udført af PEØ på Copenhagen Business School med brug af forskningsresultater og eksterne eksperter fra danske og udenlandske universiteter og institutter (sidstnævnte eksempelvis L&F, SEGES og Agribenchmark, Tyskland). Projektet vil først og fremmest omhandle konventionelt planteavl og husdyrhold, som tegner sig for 95 % af den danske landbrugsproduktion.

1.5 Projektperiode

Projektet var oprindeligt forventet påbegyndt primo februar 2015 og forventet afsluttet ultimo september 2015. Grundet sygdom på CBS og ændring af Institut på CBS til PEØ er projektet blevet 5 måneder forsinket. Projektet vil blive midlertidig afrapporteret ultimo 2015 mens den endelige projektafrapportering vil blive ultimo 1. kvartal 2016.

Den nye tidsramme skyldes også, at det udvidede forsknings samarbejde med dansk landbrugs andre forskningsbaserede videns centre og eksperter vil kræve mere koordination og koordineringsmøder.

Økonomisk kan projektet del afrapporteres af BL for skønnet 80% i 2015.

1.6 Projektleder

Forbindelsesled mellem Bæredygtigt Landbrug og CBS vil være Torben Vagn Rasmussen (TVR), Nordskovvej 3a, 4681 Herfølge, Tel 56 28 33 08 / 40823308, tvr@surfmail.dk, TVR har deltaget i forskningsprojekt på CBS-Handelshøjskolen, Center for Applied Management Studies og medforfatter til bogen "Ledelse i Landbrug" udgivet af Handelshøjskolens Forlag 2013 og er cand.merc. og gårdejer.

2. Projektbeskrivelse

2.1 Projektets baggrund og formål

De seneste års statslige reguleringer af det konventionelle landbrugs rammevilkår har haft betydning for indtjening og beskæftigelsen i den danske fødevareklynge. EU forordninger og danske miljølove på landbrugsområdet er udmøntet i et regelsæt, som er blevet anfægtet af spontane grupper af landmænd, landbrugets organisationer og fødevareindustrien. Landmænd og brancheorganisationer mener, at de danske love og regler er skyld i landbrugets lave indtjening og ringe investeringsevne, og at det bremser mulighed for vækst i et globalt marked med stigende efterspørgsel efter fødevarer.

Der er derfor behov for en forskning omkring og en uvildig analyse af dansk konventionelt landbrugs konkurrenceevne og vækstmuligheder, herunder især økonomiske konsekvensberegninger for dansk landbrug af de indførte rammevilkår. CBS/PEØ er i den forbindelse uvildig og uden part i de seneste års analyser og rapporter om landbrug og vandmiljø. Det vil være CBS/PEØ som leder analysen og konsekvensberegningerne og med brug af etableret og ny viden fra eksterne partnere under CBS's ledelse. Dansk og udenlandsk litteratur/ empirisk materiale, udenlandske videns centre samt andre kilder vil blive udnyttet i analysen.

2.2 Status for projektet

5 måneder forsinket grundet sygdom og stor indsats betinget af nødvendigheden af at skifte til CBS/PEØ og den deraf følgende nødvendige gennemgang af projektets metode. Sidstnævnte er ajourført her i Justeret Ansøgning.

2.3 Projektets faglige og forskningsmæssige indhold

De rammebetingelser, der opstilles for landbruget, har betydning for, hvilken produktion der kommer fra landbruget og ikke mindst for rentabiliteten af landbrugsdrift. Når der pålægges afgifter, opstilles maksimumgrænser for gødsning, plantebeskyttelse, ammoniak udbringning, grønlægning mm. eller begrænses i det areal, landbrugene kan dyrke, antal dyreenheder pr. ha. er det i alle tilfælde noget, der forvrider produktionsbeslutningen væk fra det, der ville være blevet valgt i fravær af disse begrænsninger.

Der eksisterer ingen samlet forskning over konsekvenserne af sådanne ændrede rammevilkår for landbruget, og projektets forskningsmæssige mål er at give en samlet erhvervsøkonomisk vurdering af de særlige danske rammevilkår for dansk landbrug sammenholdt med udvalgte relevante sammenlignelige lande.

Med denne baggrund består dette projektforslag af to dele:

1. En teoretisk gennemgang af effekterne af de enkelte rammebetingelser for landbruget og disse teoretiske indvirkning på produktion og rentabilitet samt på samfundsøkonomien.
2. En dansk og udenlandsk videns- og litteratursøgning efter studier, der måler og påviser de kvantitative effekter af tilsvarende regulering og – såfremt de findes – en anvendelse af disse estimater på den danske landbrugssektor.

CBS/PEØ's forskning og aktiviteter i forbindelse med projektet vil bestå i at beskrive og analysere disse forskelle og ændringer i rammebetingelserne i relation til landbrugsproduktionen detaljeret ud fra en økonomisk-teoretisk synsvinkel. Dette vil blive gjort ud fra en sammenligning med tilsvarende rammebetingelser i andre nordeuropæiske lande, således at det kan belyses, hvad forskelle i rammebetingelserne betyder for betingelser for landbrug i Danmark i forhold til udlandet.

Summarisk vil der også blive sammenlignet med New Zealand, som har den mest liberale landbrugsøkonomi i verden, og desuden ligner NZ's klima og landbrugsproduktion på flere områder den danske.

De fire områder, der vil blive behandlet i analysen, er de følgende:

- 1) Skatter og afgifter.
- 2) Gødningskvoter og andre økonomisk udvalgte vigtige rammevilkår.
- 3) Lukning af slagterier grundet smågriseeksport på bekostning af slagtesvineproduktion.
- 4) Statslig omfordeling af landbrugets EU-tilskud til at fremme økologisk landbrug og landdistrikter.

De variable, der vil være fokus for analysen, er størrelsen på den samlede produktion samt rentabiliteten for typisk landbrugsdrift. Herudover vil evt. afledte effekter blive berørt, men kun produktion og rentabilitet vil være gennemgående variable.

Litteratursøgning og beregning af kvantitative effekter

Der vil blive gennemført en litteratursøgning med hovedvægt i den økonomiske litteratur med henblik på at opstille en beregning for de samlede omkostninger for landbruget i Danmark, når man sammenholder med rammebetingelserne i Tyskland, Polen, Holland, Storbritannien og Sverige.

En del af forskningen er at kvalificere eksisterende forsknings estimater af de kvantitative beregninger af effekterne der med forskellige udgangspunkter eksisterer. Formentlig gennem opstilling af intervaller. CBS/PEØ kan anvende estimater, der er fundet inden for empiriske og kvalitative analyser af landbrugssektoren.

Som en del af forskningen vil PEØ/CBS opstille en oversigt over de fundne estimater, sådan at vi i fællesskab med den tilknyttede forskergruppe kan udvælge de estimater, der skal bruges til den efterfølgende beregning.

Hvis videns søgningen resulterer i brugbare estimater af effekterne af regulering inden for landbrugssektoren, vil CBS/PEØ opstille et samlet regnskab over effekterne på landbrugssektoren af de fire rammebetingelser, der er analyseret.

Såfremt litteraturgennemgangen kun resulterer i brugbare estimater på nogle af de fire områder, vil CBS/PEØ foreslå, at disse resultater udnyttes, så der beregnes effekter for de områder, hvor det er muligt.

2.4 Projektets mål / leverancer

CBS/PEØ leverer to forskningsrapporter, der beskriver de ovenfor gennemgåede problemstillinger. Den ene vil hovedsageligt indeholde:

- a) En oversigt over rammebetingelser inden for de fire medtagne områder i Danmark, Tyskland, Polen, Holland, England og Sverige. Og med udvalgte rammebetingelser i NZ.
- b) En økonomisk-teoretisk gennemgang af effekterne af de væsentligste rammebetingelser på produktion og rentabilitet i landbruget for de fire områder.
- c) Sammenfatning af notatets resultater.

Den anden vil indeholde:

- a) Gennemgang af metode og resultater fra litteratur- og videns søgningen til at finde kvantitative estimater af effekten af regulering.
- b) Gennemgang af metode vedr. antagelser og data til beregning af effekten.
- c) Beregning af effekten af regulering på de fire medtagne områder for Danmark, når der sammenlignes med Tyskland, Polen, Holland, England og Sverige samt i begrænset omfang med NZ.
- d) Konsekvensberegning af, hvad betydningen af ændrede / tilbagerulning til vilkår som i sammenligningslandens rammebetingelser på de fire inkluderede områder vil være.

Resultatet af projektets forskning vil således blive et kvalitativt og kvantitativt estimat af betydning af de danske rammebetingelser for dansk landbrug, når der sammenholdes med rammebetingelserne i andre relevante sammenligningslande.

2.5 Forskningsprojektets forventede brugerrettede effekter

Forskningsprojektet vil pege på en række driftsøkonomiske faktorer, som begrænser dansk landbrugs handlemuligheder og rentabilitet i forhold til vore nærmeste konkurrentlande.

2.6 Forskningsprojektets forventede samfundsmæssige effekter

Formål med projektet udført af CBS/PEØ er at beskrive de konsekvenser for produktion og rentabilitet og konkurrenceevne, som de nuværende rammevilkår har for det konventionelle danske landbrug. Herudover vil der være en beregning af, hvad betydningen af ændrede rammevilkår vil være.

2.7 Projektets organisering

Bæredygtigt Landbrug overdrager den videnskabelige udførelse af projektet til CBS/PEØ som ekstern partner. CBS/PEØ indstiller til styregruppen valg og omfang af videns partnernes inddragelse i projektet og disses metodeanvendelser. Som tidligere beskrevet sker dette for at sikre en 100 % uafhængig proces.

Ledelse af projektet med budgetansvar vil bestå af en Styregruppe bestående af docent Johannes Mouritsen, Institut for Regnskab og Revision CBS, cand.merc. Torben Vagn Rasmussen og associate professor ved Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi, Troels Troelsen suppleret af dr. merc. Jan Mouritsen, Institutleder ved Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi.

Der vil blive tilknyttet en følgegruppe bestående af medforfatterne til bogen "Ledelse i Landbrug" Bjarne Jensen med indsigt i slagterier og Gustav Schroll med viden om tysk landbrug samt statsaut. revisor Henning Kjeldsen, der har godt kendskab til landbrugsforhold her og i Polen.

Projektleder for CBS/PEØ vil være associate professor Troels Troelsen suppleret af forskningsassistenter, der ansættes til opgaven under Troels Troelsen. Der kan tilknyttes andre forskere fra CBS/PEØ.

2.8 Projektets sammenhæng og synergieffekter til viden på området og andre projekter

Projektet fokuserer på konkurrenceevne og vækst under respekt af EU krav til fødevarer sikkerhed og vandmiljøkrav. Projektet vil bringe ny viden til debat om dansk landbrugs forhold og lovgivningsarbejdet herom. Dernæst vil dette projekt pege på en række erhvervsmæssige muligheder til fremme af væksten i den danske fødevareklynge.

2.9 Plan for offentliggørelse, formidling og vidensdeling

Projektet vil blive offentliggjort og publiceret af CBS/PEØ i to forskningsrapporter, der vil være tilgængelig for alle interesserede og blive tilsendt de vigtigste interessenter og pressen.

Desuden vil resultaterne efterfølgende blive tilstræbt publiceret i danske eller udenlandske relevante videnskabelige tidsskrifter.

3. Projektøkonomi

3.1 Projektets samlede økonomi

Projektet starter og færdiggøres i al væsentlighed i 2015. Grundet den meget forsinkede opstart der må tilskrives helt ekstraordinære forhold må det dog forventes, at dele af opgaven kommer til at forløbe i de første 3 måneder i 2016. **Det samlede budget er på 1.525.000 kr. ekskl. moms**, som det ansøges Promillefonden at finansiere fuldt ud.

3.2 Projektets budget og finansiering i 2015

Budget 2015

A. Interne lønomkostninger	0 kr.
B. Ekstern bistand, CBS og partnere (beskrives nedenfor)	880.000 kr.
C. Projektledelse, Styregruppen og Følgegruppen	320.000 kr.
D. Udstyr	0 kr.
E. Køb af data, rejser, møder, revision mm.	300.000 kr.
F. Uforudsete omkostninger	25.000 kr.
Projektets samlede omkostninger	1.525.000 kr.

De enkelte punkter A-E er gennemgået nedenfor.

3.3 Bemærkninger til projektets finansiering

Ingen

3.4 Specifikation og bemærkninger til de enkelte hovedposter i budgettet

A. Intern løn

Der er ingen medvirkende fra Bæredygtigt Landbrug

B. Ekstern forsknings- og vidensbistand 880.000 kr.

1. Indsats af forskningsressourcer på CBS/ PEØ. Timeforbruget omfatter forskning udført af og ledet af hovedsageligt associate professor Troels Troelsen, PEØ.

CBS/PEØ's forventede timeforbrug og brugen af anden forsknings- og ekspertviden er angivet i tabellen nedenfor.

	Antal timer	Beløb
Udføres af CBS / PEØ		
Projektleder, Troels Troelsen	440t a 355 kr.	156.200
Forskningsassistenter og analysemedarbejdere	500t a 150 kr.	75.000
Anden forskningsindsats på CBS	100t a 390 kr.	39.000
Institutleder	50t a 745 kr.	37.250
I alt	1090t timer	307.450
Overhead tillæg til PEØ (32%)		98.550
I alt CBS		406.000 kr.
Eksterne forsknings- og videns partnere under ledelse af CBS/PEØ:		
SEGES – landbrugets forskningsafdeling	100.000	
Landbrug og fødevarer, Patriotisk Selskab m.fl.	100.000	
Andre danske eksperter, Kbh. Universitet mm.	100.000	
Udenlandsk forskningssamarbejde, f.eks. Sveriges Lantbruks Universitet, Agribenchmark, Braunschweig , Tyskland	150.000	
Korrespondance, kontormateriale	24.000	
I alt samarbejde med kilder udenfor CBS/PEØ		474.000 kr.
I alt		880.000 kr.

Beløb til samarbejde med eksterne kilder udenfor CBS er skønsmæssigt fordelt og med forbehold for anden fordeling

C. Projektledelse og anden ekstern bistand i alt 320.000 kr.

Dette omfatter honorar til projektleder Torben Vagn Rasmussen for at deltage i styregruppe, i dataindsamling og projektet generelt med 350 timer á 500 kr., i alt 175.000 kr. Honorar til Styregruppe og Følgegruppe for ledelse, "sparring" og deltagelse i dataindsamling med 145.000 kr.

D. *Udstyr 0 kr.*

Ikke relevant i dette projekt.

E. *Øvrige projektomkostninger 300.000 kr.*

Dette omfatter afsat til køb af data og viden 100.000 kr. Rejseomkostninger til de fem lande og NZ, som konkurrentanalyse omfatter, plus Bruxelles i alt $2 \times 2 \times 6 = 24$ rejsedage for dataindsamling til i alt 135.000 kr. Møde- og rejseomkostninger i Danmark for styre- og følgegruppe på 40.000 kr. Revision af afholdte projektomkostninger er sat til 25.000 kr.

3.5 Specifikation af overhead for CBS indsats i budget/administrative omkostninger

CBS/PEØ udføres som forskningsindsats, hvor der aftales et overhead med instituttet på basis af den faktiske timelønudgift + et omkostningstillæg, her fastlagt til 32%. Dette omkostningstillæg dækker administration, husleje, IT osv. på CBS/PEØ. I fastlæggelse af tillægget er indregnet, at der er tale om et forskningsprojekt samt at CBS/PEØ ikke er administrator af projektet men alene udfører en delopgave samt er hovedansvarlig for den forskningsmæssige afrapportering i samarbejde med styregruppen.